

736. «ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ – ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΕΠΙΠΛΩΝ»

I. ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ίδρυμα	Τ.Ε.Ι. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
Σχολή	Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών
Τμήμα	Τμήμα Σχεδιασμού και Τεχνολογίας Ξύλου και Επίπλου
Τομέας	Τομέας Τεχνολογίας Ξύλου και Επίπλου
Διδάσκων	
Ειδικότητα / Ειδίκευση	Συντήρηση - Επισκευή επίπλων
Ενδεικτικό εξάμηνο:	
Ώρες εβδομαδιαίως:	
Διδακτικές μονάδες:	

Κωδ. Αριθμός Μαθήματος Προπτυχιακό	Τίτλος Μαθήματος
736	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ – ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΕΠΙΠΛΩΝ (υποχρεωτικό μάθημα)

I.1 Περιεχόμενο μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος είναι αρχικά να κατανοήσουν οι φοιτητές τις βασικές δεοντολογικές αρχές συντήρησης και αποκατάστασης ξύλινων έργων και κατασκευών πολιτιστικής κληρονομιάς και μη. Στη συνέχεια, να γνωρίσουν πως να διαγιγνώσκουν την κατάσταση διατήρησης και να εφαρμόζουν βασικές τεχνικές αποκατάστασης και συντήρησης κάθε είδους τέτοιων ξύλινων κατασκευών, καθώς και τις πρώτες ύλες, τα υλικά και εργαλεία που ενδείκνυνται.

Το περιεχόμενο του θεωρητικού μέρους του μαθήματος περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Διαχωρισμός των εννοιών επισκευή, αποκατάσταση και συντήρηση ξύλινων επίπλων, έργων τέχνης και κατασκευών πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Βασικές αρχές συντήρησης αντικειμένων πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Κώδικας δεοντολογίας και ορθών πρακτικών συντήρησης και αποκατάστασης ξύλινων επίπλων, έργων τέχνης και κατασκευών πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Εισαγωγή στους παράγοντες φθοράς και διάβρωσης.
  - Συνέπειες των επιδράσεων των περιβαλλοντικών παραμέτρων στη φθορά των επίπλων και των ξυλοκατασκευών.
  - Προσβολές από μύκητες και ξυλοφάγα έντομα.
- Εισαγωγή στις διαγνωστικές επεμβάσεις και την καταγραφή της κατάστασης διατήρησης των επίπλων και ξυλοκατασκευών.
  - Σκοπός και πρακτικές διαγνωστικές τεχνικές εξέτασης.
- Εργαλεία και υλικά.
- Ασφάλεια στο χώρο εργασίας.
- Εισαγωγή στη συντήρηση, αποκατάσταση και επισκευή ξύλινων επίπλων, έργων τέχνης και κατασκευών

πολιτιστικής κληρονομιάς

- Εντοπισμός και προστασία προσβολών από ξυλοφάγα έντομα.
- Απεντομώσεις. Υλικά και τεχνικές εφαρμογής.
- Εργασίες αποκατάστασης επίπλων - ξυλοκατασκευών. Υλικά – τεχνικές.
- Ειδικές επεμβάσεις.
- Μέθοδοι φινιρισμάτων. Υλικά – τεχνικές.

Το περιεχόμενο του εργαστηριακού μέρους του μαθήματος περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

1. Γνωριμία και χρήση εξειδικευμένων εργαλείων αποκατάστασης και συντήρησης.
2. Γνωριμία και χρήση εξειδικευμένων υλικών αποκατάστασης και συντήρησης.
3. Παρασκευή και χρήση παραδοσιακών φινιρισμάτων.
4. Πραγματοποίηση πρακτικών διαγνωστικών εξετάσεων.
5. Καταγραφή κατάστασης διατήρησης και επιλογή και καταγραφή επεμβάσεων.
6. Επεμβάσεις μηχανικών καθαρισμών.
7. Επεμβάσεις χημικών – υδατικών καθαρισμών.
8. Επεμβάσεις αποκαταστάσεων μηχανικών – στατικών φθορών.
9. Επεμβάσεις αποκαταστάσεων επιφανειακών φθορών.
10. Επεμβάσεις συντήρησης – αποκατάστασης καμπύλων, торνευτών και ξυλόγλυπτων στοιχείων.
11. Επεμβάσεις συντήρησης – αποκατάστασης βαμμένων – ζωγραφισμένων επιφανειών.
12. Επεμβάσεις συντήρησης – αποκατάστασης βερνικιών επιφανειών.
13. Επεμβάσεις εφαρμογής παραδοσιακών βερνικιών.

I.2 Μαθησιακοί στόχοι

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, ο σπουδαστής θα πρέπει να είναι σε θέση:

- Να γνωρίζει και να κατανοεί τις βασικές αρχές συντήρησης και αποκατάστασης ξύλινων επίπλων, έργων τέχνης και κατασκευών πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Να γνωρίζει τους παράγοντες φθοράς και διάβρωσης ξύλινων επίπλων, έργων τέχνης και κατασκευών πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Να μπορεί να διαγνώσει και να καταγράψει τις συνέπειες της φθοράς και διάβρωσής τους.
- Να γνωρίζει τις πρώτες ύλες, τα βασικά εργαλεία και τα υλικά που χρησιμοποιούνται για τη συντήρηση, αποκατάσταση και επισκευή των κατασκευών.
- Να γνωρίζει μεθοδολογία που πρέπει να ακολουθείται σε αυτές τις επεμβάσεις.
- Να είναι σε θέση να εφαρμόσει με κριτική σκέψη τις βασικές τεχνικές συντήρησης και αποκατάστασης που είναι κατάλληλες για κάθε κατηγορία ξύλινων κατασκευών και φθοράς τους αντίστοιχα.

Βιβλιογραφία

Σε έντυπη μορφή δίνονται στους σπουδαστές οι ακόλουθες διδακτικές σημειώσεις:

- Κακαράς Ι., Τσίποτας Δ. 2012. Συντήρηση, αποκατάσταση και επισκευή επίπλων και ξυλοκατασκευών.

Στη βιβλιοθήκη οι σπουδαστές έχουν πρόσβαση στα εξής βοηθήματα και πρόσθετη βιβλιογραφία:

- Βουλγαρίδης Η. 2001. Επισκευή αποκατάσταση συντήρηση επίπλων και ξυλοκατασκευών. Ανάπτυξη γνωστικού αντικειμένου, Εργαστήριο Υλοχρηστικής Τμήματος Δασολογίας και Φ.Π. Α.Π.Θ.
- Taylor V.1994. The manual of furniture restoration. David & Charles Book. 1994
- Hughes, B. 1993. Restoring and maintaining wood furniture and cabinets. F.&W. Publishing Inc. Ohio.
- Τσουμής Γ. (1983). Επιστήμη του Ξύλου. Τόμος Α - Δομή και Ιδιότητες. Υπηρεσία Δημοσιευμάτων Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη.
- Holcombe C. 1996. How to restore Antique furniture. The Crowwood press.
- Lyons R. 1990. Restoring antique furniture. A complete guide. Dover Publications, Inc. Mineola, New York.

II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΛΗΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

1ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ

- Ασφάλεια στο εργαστήριο
- Εργαλεία μηχανικών καθαρισμών
- Εργαλεία συγκολλήσεων
- Εργαλεία φινιρίσματος

2ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ

- Υλικά χημικών - υδατικών καθαρισμών (διαλύτες, σάπωνες)
- Συγκολλητικά (εποξεικές, ακρυλικές κόλλες) - Παρασκευή φυσικών συγκολλητικών (κόλλα οξύρυγχου, ζωική κόλλα)
- Χρήση υλικών συμπληρώσεων (wood dough, εποξεικός στόκος)
- Χρήση υλικών αισθητικών αποκαταστάσεων (σκόνες αιογραφίας, ακουαρέλλες)

3ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΦΙΝΙΡΙΣΜΑΤΩΝ

- Παρασκευή διαλυμάτων φυσικών κεριών (κερί μέλισσας, κερι carnuba)
- Παρασκευή διαλυμάτων φυσικών χρωστικών (ορυκτές χρωστικές, κάσια)
- Παρασκευή διαλύματος βερνικιού γομαλάκας

4ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

- Μακροσκοπική αναγνώριση είδους ξύλου
- Εξέταση και αναγνώριση φινιρισμάτων
- Διάγνωση επιφανειακών φθορών
- Διάγνωση κατασκευαστικών φθορών

5ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ

- Διδασκαλία και συμπλήρωση φόρμας καταγραφής

- Διδασκαλία και συμπλήρωση ερωτηματολογίου επιλογής επεμβάσεων

6ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: **ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΘΑΡΙΣΜΩΝ**

- Χρήση ξηρών τεχνικών και εργαλείων για την απομάκρυνση ανεπιθύμητων επικαθίσεων και παλαιότερων φινιρισμάτων.

7ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: **ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΧΗΜΙΚΩΝ – ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΚΑΘΑΡΙΣΜΩΝ**

- Διδασκαλία – εφαρμογή δοκιμαστικών εφαρμογών καθαρισμών
- Επιλογή – χρήση διαλυμάτων σαπώνων για την απομάκρυνση ανεπιθύμητων επικαθίσεων, παλαιότερων επεμβάσεων - χρωστικών - φινιρισμάτων
- Επιλογή - χρήση διαλυτών για την απομάκρυνση παλαιότερων επεμβάσεων - χρωστικών - φινιρισμάτων

8ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: **ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ – ΣΤΑΤΙΚΩΝ ΦΘΟΡΩΝ**

- Αποσυναρμολόγηση συνδέσμων
- Αποκατάσταση συνδέσμων

9ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: **ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΩΝ ΦΘΟΡΩΝ**

- Αποκατάσταση ρωγμών, εγχοπών, χαραγών
- Αποκατάσταση σπασιμάτων
- Αποκατάσταση ελλειπόντων τεμαχίων
- Αποκαταστάσεις σε καπλαμά

10ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: **ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ**

- Επίσκεψη σε παραδοσιακό αρχοντικό
- Επίσκεψη σε λαογραφικό - ιστορικό μουσείο

11ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: **ΞΥΛΟΓΛΥΠΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ**

- Επεμβάσεις συντήρησης – αποκατάστασης καμπύλων στοιχείων
- Επεμβάσεις συντήρησης – αποκατάστασης τονρευτών στοιχείων
- Επεμβάσεις συντήρησης – αποκατάστασης ξυλόγλυπτων στοιχείων

12ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: **ΒΑΜΜΕΝΕΣ – ΖΩΓΡΑΦΙΣΜΕΝΕΣ – ΦΙΝΙΡΙΣΜΕΝΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ**

- Επεμβάσεις συντήρησης – αποκατάστασης βαμμένων – ζωγραφισμένων επιφανειών
- Επεμβάσεις αισθητικών αποκαταστάσεων βαμμένων – ζωγραφισμένων επιφανειών
- Επεμβάσεις συντήρησης – αποκατάστασης βερνικιών επιφανειών
- Επεμβάσεις αισθητικών αποκαταστάσεων βερνικιών επιφανειών

13ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: **ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΒΕΡΝΙΚΙΩΝ**

- Χρήση ελαίων - κεριών φινιρίσματος
- Χρήση παραδοσιακών φυσικών βερνικιών ρητινών
- Διδασκαλία και εφαρμογή παραδοσιακών τεχνικών φινιρίσματος

II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΡΑΞΗΣ (ΑΠ)

Η άσκηση πράξης γίνεται δύο (1) ώρες εβδομαδιαίως και έπεται της θεωρητικής διδασκαλίας. Η παρακολούθηση αυτής της ΑΠ από τους φοιτητές είναι υποχρεωτική κατά 50%. Συνιστάται έντονα η παρακολούθηση της ΑΠ από τον διδάσκοντα.

Στην άσκηση πράξης του μαθήματος «Συντήρηση - Επισκευή επίπλων - Ξύλινων Έργων τέχνης» ο φοιτητής αναλαμβάνει την εκπόνηση μίας γραπτής εργασίας μέσω της οποίας είτε:

- εμβαθύνει σε κάποιο συγκεκριμένο τομέα που διδάσκεται στο θεωρητικό μέρος, ή
- αναπτύσσει ένα ερευνητικό θέμα που αφορά στην ιστορική πορεία των ξύλινων επίπλων και κατασκευών πολιτιστικής κληρονομιάς, ή
- στην ιστορική εξέλιξη των εργαλείων, υλικών και τεχνικών κατασκευής τους

Μέσω της θεματολογίας των εργασιών Άσκησης πράξης οι σπουδαστές και οι συνάδελφοί τους, στους οποίους παρουσιάζεται η κάθε εργασία μετά το πέρας της από τον φοιτητή, μπορούν να:

(α) εμβαθύνουν σε κάποιο θεωρητικό ή τεχνολογικό τομέα της συντήρησης ξύλινων επίπλων, έργων τέχνης και κατασκευών πολιτιστικής κληρονομιάς,

(β) να αναπτύξουν το αίσθημα της αισθητικής και καλλιτεχνικής αξίας των ιστορικών επίπλων και ξυλοκατασκευών

(γ) να κατανοήσουν καλύτερα και να εκτιμήσουν τις τεχνικές και τα υλικά κατασκευής του τομέα τους που βρισκόταν σε χρήση έως το πρόσφατο παρελθόν

Παράλληλα, αναπτύσσεται η ικανότητά τους στην έρευνα και τη συγγραφή ενός καθ' όλα ακαδημαϊκού συγγράμματος και της παρουσίασής του μπροστά σε κοινό.

Σε εβδομαδιαία βάση οι φοιτητές παρουσιάζουν την πορεία της εργασίας τους η οποία επίσης λαμβάνεται υπόψη στην τελική αξιολόγηση του διδάσκοντα, κι έπειτα μέσα από κριτική συζήτηση με τους συναδέλφους τους προτείνονται τα επόμενα βήματα για τη συνέχιση της εργασίας.